

Donjon medieval (Cula), sec. XIV

Donjonul de la Ciacova, denumit de localnici Culă, monument istoric de categoria A, a fost construit, cel mai probabil, în secolul al XIV-lea. Acesta a făcut parte din cetatea Ciacovei, care a aparținut în Evul Mediu familiei nobiliare Csaky, a fost cucerită de otomani în anul 1551 iar apoi a fost dărâmată de austrieci la începutul secolului al XVIII-lea.

Baza construcției este aproape pătrată (10x9,8 m), iar înălțimea sa exactă este de 23,7 m. Fundația merge până la adâncimea de 5 m sub nivelul solului, iar zidurile, realizate din cărămidă foarte bine arsă, dar care au în miez și piatră de munte, prezintă la nivelul solului impresionanta grosime de 3 m. Demn de menționat este faptul că turnul de la Ciacova este al doilea, ca înălțime, după donjonul de la Cheresig, de lângă Oradea, care este însă într-o stare mult mai precară de conservare. Elevația donjonului ciacovean se compune dintr-un parter, care la data funcționării nu avea niciun fel de deschidere exterioară, în care se păstrau proviziile și muniția, apoi încă un nivel, care avea o singură deschidere, pe unde se intra în turn, acoperit cu o boltă din cărămidă, după care urmau încă trei nivele, utilizate pentru locuit de familia nobiliară care stăpânea cetatea. Deasupra acestora se află platforma de apărare, formată din merloane (partea plină, din cărămidă) și creneluri (porțiunile libere dintre merloane).

Turnul de la Ciacova este singurul din România care a păstrat urmele originale ale platformei de apărare. Ferestrele au aspect de metereze și sunt amplasate, majoritatea, la ultimele două niveluri. La cele patru colțuri ale edificiului sunt dispuse contraforturi, cu rolul de a consolida construcția. Accesul de la un nivel la altul se face printr-un drum șerpuit, construit în grosimea peretelui, nivelele clădirii fiind despărțite inițial prin bârne masive și scânduri de stejar, înlocuite în zilele noastre prin plăci de beton. Ca stil arhitectonic, donjonul ciacovean a fost încadrat în rândul stilurilor romanice și gotice. La primul nivel se aflau, în vechime, o fântână, folosită pentru aprovizionarea cu apă, dar și un tunel, lung de câteva sute de metri, cel mult, prin care se putea ieși în caz de primejdie, care astăzi, nu se mai păstrează.

Legende locale spun că acest tunel ar fi mers până la donjonul de la Vârșeț sau până la cetatea din apropiere, de la Obad. De-a lungul timpului, după ce nu a mai avut rol militar, a fost folosit ca foisor de foc pentru pompieri și turn de apă între anii 1936-2021.

Turnul-locuință de la Ciacova reprezintă un monument de valoare excepțională pentru arhitectura românească medievală, datorită vechimii sale considerabile, dar mai ales a faptului că este printre foarte puținele donjoane de pe teritoriul României care s-a păstrat în forma originală de construcție, la suprafață, într-o stare foarte bună, fără a fi o ruină.

Din inițiativa Primăriei Ciacova, a fost complet restaurat între anii 2021-2023, fiind inclus circuitului turistic și istoric.